

Protocol

dalla novavla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 26 da fevrer 2010, allas 19³⁰ – 22⁰⁰ uras
en casa communal

Presidi: Robert Cajacob

Actuar: Ervin Maissen

Presents:

a) Cussegl

Clemens Berther	Martina Gienal-Caviezel
Heinrich Berther	Rita Huonder-Tenner
Robert Cajacob	Jordana Lozza-Desax
Bernadetta Caminada-Mühlebach	Pirmin Lozza
Giusep Columberg	Pader Vigeli Monn
Madlen Deflorin-Spescha	Flavio Murer
Emerita Flepp-Degonda	Alfred Spescha
Victor Flepp	

b) Suprastonza communal

Dumeni Columberg	Cecilia Maissen-Desax
Hans Huonder	Iso Mazzetta

c) Canzlist communal

Andri Hendry

d) Pertsgisas

Roger Tuor

e) Hosps

2

Plaid da beinvegni *dil president dil cussegl da vischnaunca.*

"Jeu beneventel Vus alla novavla seduta dil cussegl da vischnaunca dalla perioda d'uffeci 2009/12. Sut tractanda treis sefatschentein nus cun il tema" collaboraziun regiunala". Pli e pli semuossa ei ch'ina buna collaboraziun regiunala ei da gronda impurtonza, gie indispensabla. Il futur vegn a mussar, sche buca dictar a nus tgei via che nus stuein ira, quei che nus veglien ni buc. Oz havein nus aunc pil pli la pusseivladad da decider sez en tgei direcziun nus lein ira, tgei collaboraziuns che nus lein. Pli tard savess ei tgunsch esser che nus stuessen acceptar dictats da surengiu. Nossa schanza ei d'esser innovativs, d'encurir la collaboraziun en tuttas spartas, da nezegiar las estructuras communablas.

Ei dat da ponderar cura ch'ins auda che la collaboraziun sil sector turistic vegn messa en damonda. Ina collaboraziun ch'ei secumprovada, ina collaboraziun che porta ad indigens e buca il davos a nos hosps ina buna informaziun e segiramein era a nossas fatschentas bunas e necessarias entradas. Jeu sundel perschuidius ch'ei drova el futur aunc ina pli stretga collaboraziun cun las vischnauncas vischinontas, lein nus haver ina schanza da concurrenzar cun autras regiuns e cun ils centers. Ina pli stretga collaboraziun denter las pendicularas Mustér e Sedrun fuss daditg da beneventar, in bigliet communabel havess bein daditg da secapir da sesez. Miu appel ei, da documentar sut tractanda treis nies clar giavisch en direcziun collaboraziun. Quei denton buca per mintga prezi. Cheu mirau sin la curvegna denter Mustér e la vischnaunca da Medel digl onn vargau pertuccont las scolas.

Mortoris:

Cun in bien patratg lein nus seregurdar da Maria Luisa Candinas (Segnas), naschida ils 21 da december 1914 e morta ils 20 da december 2009; Augustin Lutz (Vitg) naschius ils 19 d'avrel 1920 e morts ils 2 da fevrer 2010; Luzia Loretz (Latis), naschida ils 16 da schaner 1920 e morta ils 7 da fevrer 2010; Erina Rosa Desax-Borellini (Cuppa), naschida ils 6 da matg 1937 e morta ils 12 da fevrer 2010; Giusep Giger-Fry, (Latis), naschius ils 18 da mars 1930 e morts ils 24 da fevrer 2010; Toni Columberg-Gadola (Vitg), naschius ils 19 d'avrel 1932 e morts ils 22 da schaner 2010; Placi Berther-Jacommet (Sontget), naschius ils 22 da fevrer 1917 e morts ils 6 da fevrer 2010.

Jeu admittel en num dil cussegl als concusseglers Giusep Columberg e Heinrich Berther nossa pli sincera e profunda condolientscha per la mort da lur prezias babs Toni Columberg-Gadola e Placi Berther-Jacommet. Medemamein admittel a nies president communal sincera e profunda condolientscha per la mort da siu frar Toni Columberg-Gadola.

Nos defuncts ruaussien en pasch.

Gratulaziuns:

Ils 17 da schaner 2010 ei Elia Maurin, fegl da concusseglia Flavio Murer e sia dunna Ursina naschius. Jeu gratuleschel alla giuvna famiglia per quei bi eveniment e giavischel ad ella tut bien pil futur.

Cordiala gratulaziun mereta nies giuven convischin e sportist Sergio Berger. El ei sequalificaus per ils giugs olimpics a Vancouver ella sparta da cutgnist resp. mesapipa. Per ina medaglia ha ei deplorablamein buca tunschiu. Gronda honor e plascher a nus tuts ha el denton tuttina fatg."

Gliesta da tractandas

La gliesta da tractandas secloma sco suonda:

1. Protocol nr. 8- 2009/2012
2. Program d'actividad 2009 – 2012: repassar ed adattar (controlling)
3. Collaboraziun regiunala: posiziun

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Robert Cajacob

Ervin Maissen

1. Protocol nr. 8-2009/2012

President dil cussegl da vischnaunca Robert Cajacob

Il protocol nr. 8 ei vegnius tarmess tier per posiziun. Enteifer ils tschun dis fixai ei vegniu inoltrau neginas propostas per midadas.

Il protocol nr. 8-2009/2012 dalla seduta dils 14 december 2009 vegn approbaus senza opposiziun.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Robert Cajacob

Ervin Maissen

2. Program d'actividad 2009-2012: repassar ed adattar (controlling)

President communal, Dumeni Columberg

La deliberaziun dalla fatschenta sebase sil messadi nr. 6–2009/2012 (program d'actividad) ch'il cussegl da vischnaunca ha tractau ils 19 da zercladur 2009. Quei messadi dat ina clara survesta dallas visiuns, intenziuns, incaricas e dils projects previ per la perioda d'uffeci 2009/2012. Il program fuorma era la basa per preparar il plan da finanzas. El ei vegnius elaboraus cun gronda stenta dalla suprastanza communal e vala per quater onns. La deliberaziun annuala ei ina specia da controlla strategica. Ei setracta da repassar il document per controllar, schebein las finamiras ein contonschidas, d'actualisar e cumpletar il document sco era d'adattar el allas relaziuns semidadas. Igl ei denton previu neginas midadas radicalas. Perquei ha la suprastanza communal desistiu da formular in niev messadi. Ella recamonda da repassar il messadi e vegn a commentar las midadas succedidas tier mintga sparta. Ils commentaris sco era la discussiun vegnan nudai el protocol. La tractaziun duei succeder naven dalla pagina 9 dil messadi nr. 6-2009/2012.

Cusseglia Clemens Berther, president dalla cumissiun da gestiun

La cumissiun da gestiun ha tractau la fatschenta, denter auter era en ina seduta comunabla cul president communal. Ella ei dil meini ch'il program fixaus avon in onn seigi buns e basegni sil pli pintgas adattaziuns, las qualas risguardan il svilup dil temps. Il messadi cuntegn la dretga direcziun, perquei recamonda la cumissiun da gestiun da tractar la fatschenta senza midar la filosofia dil program d'actividad.

President dil cussegl da vischnaunca

La discussiun generala ha gia giu liug avon in onn a caschun dalla tractaziun dil program d'actividad. Cunquei ch'il medem messadi fuorma la basa per la tractaziun dalla fatschenta, vegn desistiu dalla discussiun generala e passau immediat alla tractaziun en detagl.

Novs accents

President communal

Il program d'actividad accentuescha la muntada d'in center regional e la necessitad da rinforzar quel. Senza ina concentraziun regionala eis ei buca pusseivel da viver en muntogna, pertgei ins sa buca selubir da reparter tuts survetschs ulivamein sin mintga vischnaunca. Quei ei era finanzielmeins buca supportabel. Ei semuossa ch'ins ei sin buna via da rinforzar il center avisau. La refurma dallas estructuras communalas fa buns progress. Singulas parts ein denton aunc da realisar. La situaziun finanziaria ha saviu vegnir migliurada. Las disposiziuns per sanar las finanzas ein introducidas. La planisaziun locala ei terminada e passada en vigur. Ina part dallas finamiras ein realisadas. La lavur vegn cuntinuada. Il concept per il provediment dalla tgira per attempai en Sursassiala ei sut tetg. L'informaziun detagliada suonda mintgamai tier la sparta pertuccada. Ins ha saviu migliurar parts dalla scolaziun. Las lavurs pertuccont la collaboraziun turistica San Gottardo e Surselva vegnan cuntinuidas cun perseveranza.

Cusseglier Heinrich Berther

Schegie ch'ins ha desistiu d'ina discussiun generala eis ei indicau da far entginas ponderaziuns en connex cul program d'activitad. Igl ei legreivel ch'igl ei stau pusseivel da concretisar parts dil program d'activitad. Quei program dat buns accents ed ei la directiva per l'executiva communal. Sco il president communal ha gia menziunau, eis ei da sutlingiar l'impurtonza da Mustér sco center. El futur eis ei buca pusseivel da realisar en mintga vischnaunca tuts survetschs. Perquei eis ei necessari da crear centers fermes cun tuts survetschs ch'irradieschan sin las vischnauncas vischinontas. Mo aschia san las regions periferas survivor. Il Cantun promova quei agir. Igl ei mo ina damonda dil temps tochen che las vischnauncas vegnan a s'unir ad unitads pli grondas. Perquei eis ei impurtont da simplificar e rinforzar las structuradas sco era l'infrastructura.

Il project San Gottardo vegn era a garantir il svilup necessari dall'economia. Cun serestrenscher mo sin l'atgna vischnaunca ha l'economia negins aspects da sesviluppar. Perquei drova ei bunas colligiaziuns enviers Cuera mo era enviers sid, cun garantir dapli segirtad sul pass Lucmagn. La staziun da Mustér astga buca mo haver la funcziun da scumidada da tren denter Viefier retica e Viefier Matterhorn Gottard, mobein sto esser in liug nua ch'ils hosps han la pusseivladad da bandunar il tren e da visitar il vitg.

Ina intervenziun parlamentara sin palancau cantunal pretenda che 50 vischnauncas seigien avunda. Sin palancau federal dat ei stentas da reducir ils 26 Cantuns a mo pli 5. Quei ein clars signals pil futur.

0. Activitad en general e renovaziun dallas structuradas

President communal

Igl ei necessari d'informar vischinas e vischins da buca sebasar pli sin la collecziun da leschas, mobein da consultar la pagina d'internet dalla vischnaunca, nua la versiun actualisada da tuttas leschas ei cuntenida. Analog al Cantun vegn la vischnaunca buca pli a stampar las leschas ed ordinaziuns communalas. Sin giavisch san quels documents vegnir retratgs dall'administraziun communal sin pupi. In avis corrispundent ei pubicaus el FUS.

Il president communal fa attents sin ils plans da quartier instradai sco era sils projects sil sector dall'explotaziun dallas auas. Ulteriuramein fan ins grondas stentas per simplificar las structuradas.

En quei connex eis ei impurtont da menziunar il project cantunal davart la Nova ulivaziun da finanzas che vegn ils 7 da mars en votaziun. Quel ei da gronda impurtonza per la vischnaunca da Mustér, mo era per las regions periferas. Cheutras savess la vischnaunca reducir ses deivets per biebein dus milliuns francs. Ultra da quei savess ella quintar cun in recav annual da rodund frs. 480'000.--. Quei importo corrispunda a ca. 9% dallas entradas dallas taglias sin persunas naturalas. Il project preveda denton era in detratschament dallas incaricas denter Cantun e vischnauncas e reducescha il transfer da mieds finansials denter quellas duas instituziuns. Las vischnauncas obtegnan dapli libertads finansialas. Tenor la consultaziun fatga sustegn la gronda majoritad dil cussegl da vischnaunca quei project. Ei sa esser ch'ina u l'autra mesira ha consequenzas negativas. La Regenza ed il Cussegl grond han denton la pusseivladad da far las correcturas necessarias. En cass d'in NA, stuein nus quintar ch'ins vegn el futur era ad incorporar las entradas dalla vendita dall'energia da participaziun, quei a donn da nossa vischnaunca. La suprastanza communal ei s'engaschada per quei project, ha denton impundiu negins mieds finansials persueniter.

En connex cun la refuorma dallas structuradas rispunda il president communal la damonda dalla vicepresidenta Rita Huonder-Tenner che secloma sco suonda: "Igl onn 2007/2008 ei ina cumissiun sefatschentada cun luvrar ora las structuradas politicas. Ina da sias incaricas fuva era schebein igl ei necessari d'alzar il pensum dil president communal ni buc. Actualmein ei il pensum da lavur dil president da vischnaunca 50 %. La damonda, schebein quei pensum da 50% ei sufficients ni sch'ei drova in alzament ei mai vegnida sclarida! Cu vegn quella damonda tractada?"
Sco il president rispunda ei quella damonda aunc buca vegnida tractada. Ins ha dau la prioritad ad autras fatschentas urgentas. El decuors dils proxims dus onns, denton sil pli tard l'entschatta digl onn 2012, cura ch'ei setracta da preparar las elecziuns per la proxima perioda d'uffeci, sto quella damonda vegnir sclarida.

Ils onns vargai ha la vischnaunca instradau refuormas stravagantas. La realisaziun da quellas ha giu absoluta prioritad. Schegie ch'il president ei engaschus e pagaus mo per in pensum 50%, lavura el actualmein 100%. Quei ei ina situaziun speciala ed extraordinaria. La finamira ei denton da scaffir structuradas ch'igl engaschi dil president communal sa vegnir ademplier cun in pensum da 50%.

Cusseglier Heinrich Berther

La Nova ulivaziun da finanzas ei da gronda muntada per nossa vischnaunca. Per quei damonda el tgei posiziun che la cumissiun da gestiun pren tier quei project.

Cusseglier Clemens Berther, president dalla cumissiun da gestiun

La cumissiun da gestiun ha priu fetg serius quei project ed ei era sediscurida cul president communal. Per Mustér porta il project gronds avantatgs. Per quei eis ei buca capeivel ch'ei dat tonta opposiziun. L'actuala ulivaziun sebasea sin criteris d'avon 50 onns Ella ei cumplicada e buca transparenta. La cumissiun da gestiun sustegn la clara posiziun dalla suprastanza communal e spera ch'era il cussegl seigi pertscharts dall'impurtonza dil niev model per nossa vischnaunca.

Cusseglier Heinrich Berther

Il niev sistem preveda in preventiv global. La Nova ulivaziun da finanzas ha negin effect direct sigl actual menaschi e sin la qualitat dalla scola. La lescha da scola va el decuors dalla stad en consultaziun tier las cumissiuns pertuccadas. Silsunter vegn il Cussegl grond a tractar la fatschenta.

Ils representants dalla regiuns sustegnan la Nova ulivaziun da finanzas. La polemica actualmein ei buca fundada. Era il Spital regional Surselva survegn vinavon ils mieds finansials actuals. El propona ina votaziun consultativa per eruir il meini dil cussegl.

President dil cussegl

damonda, schebein ei vegn opponiu encunter ina votaziun consultativa. Il cussegl oppona buca, aschia che la votaziun consultativa sa succeder.

Votaziun consultativa:

Cun 13 encunter 2 vuschs recamonda il cussegl da vischnaunca a votantas e votants da sustener il project cantunal davart la Nova ulivaziun da finanzas.

1.1 Visiun – ina vischnaunca en Sursassiala?

President communal

Quella finamira strategica resta vinavon.

1.2 *Cussegl da cumin*

President communal

Tier igl uffeci circuital vegn ei dar midadas profundas. Las incaricas dil mistral ella fuorma actuala crodan alla fin digl onn. Silsunter vegnan las incaricas che pertuccan il dretg penal surdadas alla procura publica ed ils fatgs civils alla dertgira districtuala. Corrispudentamein s'augmentan ils pensums dalla dertgira districtuala. Igl engaschi dil vicepresident da rodund 10% vegn prevedentamein augmentaus a 100%, aschia che la dertgira districtuala disponess el futur da dus derschaders en piazza cumpleina. Las reducziuns dallas incaricas dil cumin han in aspect positiv pil quen communal. La summa previda per cumpensar la taglia da cumin croda.

Igl ei necessari da procurar ch'in u l'auter uffeci resti vinavon tier nus. El rom dallas restructuraziuns vegn igl uffeci da stumadira transferius a Glion.

Igl uffeci funsil ha cuntinuau la lavur da registraziun. Dallas rodund 5'200 parcelas ein mo pli 2'758 da tschaffar. Igl uffeci civil vegn prevedentamein a restar a Trun, schegie ch'ei dat era tendenzas da centralisar quel a Glion.

La fusiun dils corps da pumpiers en Sursassiala ei gartegiada. Dacuort ha la suprastanza communal approbau il rapport da gestiun 2009. Entras la fusiun han las expensas pil corp da pumpiers saviu vegnir reducidas.

La schigentera solara da gliet Cadi ha saviu simplificar las structurass.

1.1 *Visiun – ina vischnaunca en Sursassiala?*

Cusseglie Heinrich Berther

Il parlament regional ei denter auter era sefatschentaus cun la fusiun da vischnauncas. Co vesa la regiun quei process?

Cusseglie Giusep Columberg

Il parlament regional ha tractau quella damonda. La suprastanza dalla regiun stat a disposiziun per cusseglie e segidar cun las vischnauncas. Ella ei era prompta da sustener vischnauncas che vulan fusiunar.

1.6 *Forestalessa*

Cusseglie Heinrich Berther

Il program dilucidescha la fuorma da collaboraziun denter ils menaschis forestals da Sursassiala. Ei fuss giavischeivel da fusiunar quels treis menaschis. Ei para che quei svilup succedi buca spert avunda.

Gerou Hans Huonder

Ils menaschis forestals da Sursassiala coopereschian dapi biars onns stretgamein sin differents secturs sco per exempel il diever da maschinas, la scolaziun dils emprendists ni era il brat da persunal qualificau. La collaboraziun ei vegnida intensivada successivamein ils davos onns. Ina fusiun dils menaschis stat il mument buca en discussiun. Ord vesta politica fuss ella probablamein era buca realisabla.

1.7 *Scolalessa*

Gerou Hans Huonder

Dacuort ei il meinascola Vigeli Jacomet vegnius eligius inspectur da scola. En collaboraziun cun la vischnaunca da Tujetsch ei il niev mandatari, Kai Hinrichsen, engaschaus per rodund 50% sco meinascola a Mustér e per in pensum da rodund 50% sco scolast dil scalem superieur alla scola a Sedrun.

Plinavon ha la scolasta Lisa Schmidt-Candinas abdicau. Per ella han ins anflau, a vesta dil fatg ch'ins sto il futur reducir lecziuns el scalem superiur muort reducziun dil diember d'affons, ina sligiazion interna cun reparter las lecziuns sils scolasts gia engaschai.

2.0 Scolaziun

Gerau Hans Huonder

Ils dus davos onns ei il diember da 15 entochen 16 naschientschas s'augmentaus sin 20 per onn.

Cusseglier Pirmin Lozza

Co preveda la suprastanza d'agir pertuccont la repartiziun dils cuosts pils scolars dalla vischnaunca da Medel?

President communal

Cheu setracta ei d'ina damonda spirontamein da tempra finanziaria. El decuors digl onn eis ei stau pusseivel d'eleger in representant dalla vischnaunca da Medel el cussegl da scola, quei tenor la nova costituziun communal. Quella sligiazion para dad esser secumprovada.

La suprastanza communal ei aunc buca sefatschentada cun la contribuziun pils scolars da Medel. Ord vesta dil president communal eis ei denton indispensabel che la vischnaunca da Medel paghi ils cuosts effectivs e motivai. Dil reminent eis ei semussau ch'ils cuosts dalla vischnaunca da Mustér corrispundan allas directivas dil Cantun sco era a quels d'auters consorzis da scola.

Cusseglier Heinrich Berther

Ins duei sedar breigia da crear in center da scola. Ensemen cul gimnasi claustral exista la basa per ina buna purschida sil sector da scolaziun. Era il Cantun ha priu enconuschientscha che la vischnaunca ed il gimnasi enqueran bunas sligiazions che pretendan bia bunaveglia dallas autoritads cantunalas. El ei perschuadius ch'ins ha anflau en tschun onns ina sligiazion emperneivla sil sector d'in center da scolaziun.

3. Giuventetgna – cultura e temps liber

President communal

Ils davos onns han ins desistiu da surdar il premi cultural. Denton vegn la cumissiun sut il presidi da geraua Cecilia Maissen a dar la pusseivladad d'annunziar personas che meretan ina renconuschientscha.

Dacuort han ils presidents comunals dalla Cadi signau ina cunvegnientscha da prestaziun "lavor da giuventetgna", ch'ei terminada sin treis onns. En la cumissiun per la lavor da giuventetgna ei la vischnaunca representada cun treis personas, numnadamein gerau Hans Huonder (vischnaunca), Willi Lozza (Pleiv Sogn Gions) e Giusep Lozza jun. (Uniun da giuventetgna tetgala).

Gerau Hans Huonder

En quella cumissiun ein mintgamai las vischnauncas, las pleivs e las uniuns da giuventetgna representadas. La SIGA ha engaschau Gabriela Cabalzar sco luvrera da giuventetgna. Per motivs formals eis ei denton stau necessari da publicar quella piazza. La cumissiun vegn ad eleger il niev luvrer da giuventetgna el decuors dil meins mars.

3.3 Veta culturala

Gerau Hans Huonder

Igl onn vargau ha la biblioteca populara festivau il giubileum da 25 onns. Cun quella caschun han ins sanau parzialmein las localitads dalla biblioteca. Las lavurs han saviu succeder cul sustegn particular dil president communal che ha rimnau per quei intent frs. 25'000.--. Grazia alla buna lavur dil team dalla biblioteca e dalla cumissiun eis ei buca stau necessari da duvrar l'entira summa che steva a disposiziun.

A Plaun Sut giudem Disla exista aunc in mulin. En collaboraziun cun l'Uniun da fallun e cascharia Disla less ins sanar il mulin, aschilunsch ch'el savess vegnir duvraus. Ins ha schau far ina offerta per eruir ils cuosts.

3.4 Fortezia Stalusa – Museum militar

President communal

L'uniun ha gia prestau varga 2'000 uras lavur cumina gratuita. In tschuppel sponsurs han mess a disposiziun utensils ed indrezs. Ultra da quei eis ei vegniu investau da quei da frs. 70'000.--. La primavera/stad 2010 quentan ins saver arver il museum sin giavisch. La vischnaunca ha cumprau la fortezia per in prezi simbolic ed affittau ella all'uniun. L'uniun sut igl engaschau presidi da Thomas Hänggi ha prestau bia lavur en favur dalla fortezia. Quei ei admirabel.

3.4 Center da sport e cultura

Cusseglier Pirmin Lozza

Dacuort ei puspei stau publicau ina piazza da pedel pil Center da sport e cultura. Ils davos dus onns hai dau differentas midadas. Tgei motivs han effectuvau quella fluctuaziun da personal?

Gerau Hans Huonder

Dacuort han ins eligiu Tomas Schmed sco successur da Daniel Deflorin. Il motiv per quellas midadas ei mo da supponer. La piazza d'in pedel ei cumbinada cun lavur fetg malregulada, cunzun igl unviern ed il temps denter Nadal e Daniev. Cura ch'auters san far liber sedat la gronda lavur el CSC. Ei astga denton era vegnir constatau che differentas personas ein occupadas el CSC gia dapi biars onns.

Cusseglier Giusep Columberg

Han ins gia fatg ponderaziuns co nezegiar las localitads el sutterran dil CSC che vegnevan duvradas entochen oz entras il forestalessar ed il stradalessar?

President communal

Ina cumissiun da strategia s'occupescha cun quella damonda. Denton existan aunc neginas propostas concretas. Ins vul anflar sligiazions cun in diever optimal e ch'ein era finanzialmein interessantas. Propostas concretas dils commembers dil cussegl ein beinvegnidas.

4. Sanadad – Casa da tgira

President communal

Las expectoraziuns sin pagina 18 e 19 dil program ein buca pli actualas, demai ch'ins ha fatg impurtonts pass anavon. Il contract da collaboraziun denter las treis vischnauncas ei sut tetg. Quel preveda sut il tetg dalla fundaziun Casa da tgira Sursassiala 55 letgs da tgira a Mustér e 17 en la Tgesa Sogn Vigeli a Sedrun. Ella Tgasa Sontgaclau a Curaglia dat ei suenter igl onn 2013 negins letgs da tgira.

Sin fundament da quei contract ha il cussegl da fundaziun Casa da tgira Sursassiala priu il conclus da baghegiar e concediu in credit da projectaziun da frs. 300'000.--. Plinavon ei vegniu eligiu ina cumissiun da baghegiar dalla quala fan part: Duri Huonder, sco president dil cussegl da fundaziun; inschignier Robert Meier, gerau Baseli Berther da Tujetsch, la meinacasa Rita Furger, president communal Claudio Simonet per la vischnaunca da Medel ed il cau communal da Mustér sco president. La cumissiun da baghegiar vegn – entochen ch'il project ei eligius ed igl architect fixaus – accumpignada d'architect Martin Engeler e sustenida da Manuela Meier (protocol e secretariat). Plinavon collaborescha igl expert Reto Nick.

Plinavon han ins eligiu la giuria per la concorrenza da project. A quella appartegnan ils architects Corina Menn, Hansjörg Ruch e Patrick Allemann sco era Dumeni Columberg, Rita Furger e Duri Huonder. La giuria vegn accumpignada d'architect Martin Engeler, inschignier Robert Meier, Andreas Pfister menader digl uffeci da baghegiar Tujetsch, e Marie Theres Schmed-Albin responsabla per la tgira en Casa da tgira Sursassiala.

Per la concorrenza valan las normas dalla cunvegna dil GATT. Aschia ein architects ord l'entira Europa legitimai da separticipar alla concorrenza. Ella ei anonima. Robert Meier ei la persuna da contact e che dat sclariment.

Entochen ils 23 da december 2009 han ils biros interessai saviu s'annunziar. Ils 14 da schaner 2010 ha giu liug ina viseta comunabla dalla Casa da tgira. Il medem di ein ils models vegni surdai encunter ina indemnisaziun da frs. 300.--. Entochen ils 29 da schaner 2010 han las damondas saviu vegnir inoltradas a scret. Tuttas damondas ein vegnidadas rispundidas comunablamein a tuts interessents.

Ils projects cun ils models ston vegnir inoltra entochen igl 1. d'avrel 2010. Per exponer e giudicar ils projects stat igl anteriur local da pumpiers el CSC a disposiziun. El decuors digl avrel/matg vegnan ils projects giudicai entras la giuria ed exponi publicamein. La giuria vegn a suttametter ina proposta alla cumissiun da baghegiar e lezza al cussegl da fundaziun.

Il cussegl da fundaziun ha eligiu la cumissiun da baghegiar e relaschau in reglament per la cumissiun da baghegiar. El vegn - sin proposta dalla cumissiun da baghegiar - a decider il project che vegn realisau, approbar il preventiv dils cuosts e la nova finanziaziun. Las lavurs surdat la cumissiun da baghegiar. Ella ei responsabla ch'il preventiv vegni observaus e ch'il quen da baghegiar vegni inoltraus entochen ils 31 da december 2013 allas instanzas cantunalas.

Enteifer il termin fixau ein 44 projects vegni annunziar. Quei grond diember da projects garantescha in'aulta qualitat dils projects.

Legreivlamein san pliras lavurs succeder parallel. Aschia han ins buca stuiu spitgar sin la lubientscha dil departement da giustia, segirtad e sanadad per l'emprema fasa, ch'ei arrivada ils 28 da schaner 2010. Cheutras han ins saviu spargnar 2 entochen 3 meins.

La suprastonza communal ei buca involucada ellas decisiuns che pertuccan la Tgasa Sontgaclau a Curaglia. Quei stat cumpleinamein en cumpetenza dalla fundaziun Casa da tgira Sursassiala. Gerava Cecilia Maissen-Desax, representanta dalla suprastonza communal el cussegl da fundaziun, pren suandontamein posiziun tier quels eveniments:

"L'incarica per la Tgasa Sontgaclau Curaglia ha entschiet per la cumissiun da menaschi Casa da tgira Sursassiala cun igl empren da schaner 2010. Ton la cumissiun sco era la meinacasa han priu fetg serius lur nova incarica.

Ella disposiziun dils 18 da december 2009 ha igl uffeci cantunal da sanadad priu posiziun tier il plan da plazzas inoltraus dalla Tgasa Sontgaclau il november 2009 e sin la situaziun generala dalla casa e quei a basa dall'ordinaziun da sanadad cantunala ch'ei ida en vigur cun criteris da qualitat igl empren da schaner 2009.

Il Cantun ha priu posiziun sco suonda: la Tgasa Sontgaclau astga en la situaziun presentada actuala mo pli vegnir menada tochen ils 31 da mars 2010. Ultra da quei ei vegniu ordinau digl uffeci cantunal che la Tgasa Sontgaclau astgi prender si negins cussadents novs, damai ch'ei ha buca sufficientamein personal da tgira qualificau.

Ella brev dils 18 da december 2009 ha il Cantun constatau che miez dils cussadents han tgira dalla fuorma BESA 3 e 4, quei vul dir ch'ei setracta da grevs cass da tgira. Toni Venzin, ch'era lu president dalla cumissiun da menaschi dalla Tgasa Sontgaclau, ei vegnius informaus il medem di (ils 18 da december 2009) per telefon directamein entras il Cantun. La communicaziun a scret ei era vegnida tarmessa alla suprastonza communal da Medel/Lucmagn ed al meinacasa partent.

Dunna Weber ha proponiu ella medema brev alla cumissiun da menaschi dalla Casa da tgira Sursassiala da seser ensemen per sclarir ils problems ed anflar ina strategia per la Tgasa Sontgaclau. Quella seduta ha giu liug gia ils 12 da schaner 2010. Il proceder proponius entras il Cantun era enconuschents alla entira cumissiun da menaschi, inclusiv Toni Venzin.

Ils 18 da schaner 2010 scriva la meinacasa Rita Furger in rapport detagliu davart sias empremas experientschas cul menaschi dalla Tgasa Sontgaclau e surdat quel ils 19 da schaner 2010 cun caschun dall'emprema sesida alla cumissiun da menaschi dalla Casa da tgira Sursassiala. Il rapport vala sco basa per crear strategias per in menaschi comunabel. Sco cussegliader ha la cumissiun da menaschi engaschau Reto Nick.

Claudio Simonet ha surpriu da surdar quella documentaziun a Toni Venzin, che haveva buca saviu esser presents a quella sesida. Pliras objecziuns numnadas en sura rapport ein vegnidas fatgas dil personal en differentas sedutas e buca tier ina controlla dalla meinacasa.

Ils 4 da fevrer 2010 ei la cumissiun da menaschi s'entupada cun dunna Weber e Reto Nick per cuntinuar cun la lavur dils 12 resp. dils 19 da schaner 2010. Enstagl da saver cuntinuar il program da lavur, ha la cumissiun stuiu decider, muort reclamaziuns da parents dils cussadents, che dunna Weber mondi aschi spert sco pusseivel a Curaglia per prender personalmein investa dalla situaziun. L'investa ei succedida ils 8 da fevrer 2010. Quella investa havess tuttina stuiu succeder entras dunna Weber entochen la fin mars 2010. Sin quei ei Toni Venzin seretratgs dalla cumissiun da menaschi Casa da tgira Sursassiala.

Tier las reclamaziuns setracta ei da grevas inculpaziuns pertuccont tgira ed accumpignament da cussadents dalla vischnaunca da Medel. Rapports a scret da confamigliars che cuntegnan biars detagls ein avon maun. Els ein datai dil meins december 2009. La meinacasa ha immediat intervegniu tier il personal [ils rapports ein medemamein avon maun] e pretendiu naven dad immediat ina midada radicala per saver migliurar la situaziun. Denton han plirs confamigliars decidiu a fetg cuort termin da dislocar lur mummas en ina outra casa da tgira, quei vul dir duas a Cumpadials e duas a Mustér.

Sin la fin fevrer 2010 pretenda il Cantun ch'ils 4 cussadents cun in grad da tgira BESA 3 e 4 vegnien dislocai en outras casas. Dils 14 cussadents

d'entschatta schaner restan aunc 6 cussadents (denton ha ei dau 2 mortoris).

Conclusiun/facit:

Ina gronda malcontentientscha e malsegirtad sederasa tier personal e cussadents. Quei hai jeu era saviu constatar personalmein a caschun d'ina informaziun supplementara dil personal che ha giu liug ils 25 da fevrer 2010 a Curaglia. Menar vinavon la Tgasa Sontgaclau cun in diember da 6 cussadents muntass in grond deficit pil quen da menaschi. El mument vegn ei fatg calculaziuns concretas dils cuosts.

Per garantir la segirtad dils cussadents vegn ultra da quei pretendiu sin fundament dils criteris da qualitat ina renovaziun immediata da rodund 50'000 francs. Plinavon fussen ulteriuras investiziuns el medem importo giavischadas. Il deficit dil quen dalla Tgasa Sontgaclau sto la fundaziun purtar. Quei ed auter havess giu per consequenza che la fundaziun savess aschia buca survivor. Quei sforza la cumssiun da menaschi d'encurir autras sligaziuns.

Il contract da collaboraziun ch'ei vegnius approbaus dil pievel medelin e dallas vischnauncas da Mustér e Tujetsch igl october 2009 regla a partir digl εμπrem da schaner 2010 la tgira da malsauns e d'attempai en Sursassiala fagend diever dalla Fundaziun Casa da tgira Sursassiala sco post da survetsch. Denton sut la cundiziun, ch'ils criteris da qualitat stoppien esser adempli. Quels ein vegni tralaschai dils anteriurs responsabels dalla Tgasa Sontgaclau. Ch'igl uffeci da sanadad realiseschi talmein spert e consequentamein las pretensiuns da qualitat han ins buca saviu veser ordavon.

Viu sur plirs onns ora ei la strategia per la Tgasa Sontgaclau stada fixada aschia, ch'ella surveschi entochen igl onn 2013 sco casa da vegls e da tgira sco entochen dacheu, resp. sco casa d'untgida duront las lavurs da construcziun vid il baghetg dalla Casa da tgira Sursassiala a Mustér. Silsuenter dueigi la Tgasa Sontgaclau desister dalla tgira e sespecialisar sco liug cun habitadis accumpignai.

Las massivas renfatschas fatgas ella televisiun ed ellas gasettas e cun pliras vehementas brevs all'adressa dalla cumissiun da menaschi e dalla meinacasa ein buca giustificadas, mobein la consequenza dalla lavur dalla Tgasa Sontgaclau fatga avon la midada ufficala tier la Casa da tgira Sursassiala. La cumissiun da menaschi dalla Casa da tgira Sursassiala refusescha categoricamein quellas renfatschas.

Situaziun actuala:

Ils 15 da fevrer 2010 ei Claudio Simonet seretratgs dalla cumissiun da menaschi dalla Casa da tgira Sursassiala. La cumissiun da menaschi ei s'entupada ils 23 da fevrer 2010 cun la suprastonza communal da Medel ed ha presentau ils fatgs. Igl intent ei d'anflar sligaziuns pussevlas che vegnan inoltradas al Cantun. Lez ei gia orientaus. Ils 4 da mars 2010 dat ei ina informaziun dalla populaziun da Medel. Plaid e fatg dattan quella sera dr. Leuthold e dunna Weber, sco era la cumissiun da menaschi. Il cussegl da vischnaunca vegn a vegnir informaus vinavon davart dil svilup da quella fatschenta."

4.2 Activitads per nos attempai (seniors)

Geraua Cecilia Maissen

"Ella brev dils 25 da november 2009 alla cumissiun „Vegliadetgna sco schanza" ha la suprastonza communal formulau l'incarica da presentar resultats davart las retschercas dalla cumissiun entochen la fin d'avrel 2010. Aschia ei l'informaziun hodierna mo in cuort resun en causa.

Cun ils questiuaris ha la cumissiun sclariu ils basegns davart dils attempai. Varga 330 vischinas e vischins han rispundiu plascheivlamein las damondas formuladas el questiuari.

En l'evaluaziun havein nus saviu constatar che tuttas vegliadetgnas ein s'exprimidadas. Secapescha la gronda part, persunas ella vegliadetgna denter 55 e 75 onns. Igl ei denton aunc buca pusseivel da presentar ils resultats dalla retscherca. L'emprema tendenza muossa che la pli gronda part giavischa habitaziuns da vegls, avon gruppas per cuminonza da habitar ni habitadis accumpignai. Ils pli biars vulan tschaveras sin empustaziun e fetg biars era agid per schubergiar e purschidas el temps liber.

Prest tuts giavischan da saver prender a tscheins e pagar meinsil e quei il pli bia en habitaziuns da 2 ½ stanzas. Impressiunont ei che fetg biars s'expriman dad era vuler far diever dad ina purschida "vegliadetgna sco schanza". Pertuccont estructuras, grondezias e cuosts vegn la cumssiun ussa aunc a prender investa da menaschis e purschidas ch'ei en gia en funcziun, per lu saver elaborar propostas per pusseivels habitadis."

5. *Ovras socialas*

President communal

Ins astga, aschinavon ch'il project per la Nova ulivaziun da finanzas vegn approbaus, quintar che quei postulat seigi pli u meins realisau. Il marcau da Glion e la vischnaunca da Mustér ein secunvegna da surdar quell'incarica alla Regiun Surselva. Aschia mida probablamein nuot vid l'organisaziun, sulettamein il purtader dall'organisaziun semidass.

6. *Traffic communal e cantunal*

Gerau Iso Mazzetta

Il traffic atras Mustér ha contonschiu in'aula intensitat. La necessitad da migliurar l'avertura en las direcziuns ost, sid e vest pretenda denton era da tener en egl la qualitat da viver el vitg.

In fatg che fatschenta medemamein las vischnauncas ei il quorum da 30 habitonts tenor la lescha cantunala da vias. Croda quei diember sut 30, habitonts sto la vischnaunca surprender la via da comunicaziun. A Mumpé Tujetsch ei quei gia capitau, Cavardiras schai mo fleivel sur il quorum e Pardomat e Madernal survargan il quorum perquei ch'il Cantun renconuscha era Pardomat Dado per la calculaziun da quels.

En connex cul postulat Marcus Jacomet han sulettamein 3 vischins documentau interess da surprender in'incarica pil manteniment da vias e sendas.

L'ordinaziun da baghegiar ha saviu vegnir messa en vigur cun la nova planisaziun e la lescha da baghegiar revedida. La revisiun dalla lescha davart l'avertura pil traffic ei aunc pendent. Medemamein ei il concept davart l'economisaziun dils parcadis pils uclauns aunc en lavur.

6.1.4 *Pardomat – Madernal: Via da comunicaziun (sanaziun realisaziun)*

6.1.5 *Cavardiras: Via da comunicaziun (sanaziun – project)*

Cusseglie Giusep Columberg

Co se presenta la sanaziun dallas vias a Cavardiras respectivamein a Pardomat. Astgan ins quintar ch'il Cantun saneschi quellas avon che la vischnaunca stoppi surprender quellas vias?

Gerau Iso Mazzetta

A caschun d'ina conferenza cul cauinschignier cantunal Heinz Dicht ha la vischnaunca sutlingiau l'impurtonza dallas vias da Cavardiras e Pardomat. Il project da baghegiar a Pardomat ei vegnius approbaus dalla Regenza. 2010 succedan las preparativas per la construcziun nova dalla punt a Pardomat che duei vegnir realisada igl onn 2011. Per Cavardiras preveda il program cantunal neginas lavurs entochen igl onn 2013.

President communal

La vischnaunca ha giu supplicau il Cantun da surprender la Via Faltscharidas. Quella damonda ei denton vegnida renviada. La situaziun dil habitonts se presenta actualmein sco suonda; Cavardias 31 habitont, Mumpé Tujetsch 24, Pardomat Dadens e Dado cun Madernal 38. Per cletg ei la via a Mumpé Tujetsch construida, aschia ch'ei croda sulettamein il manteniment.

Cussegliaer Flavio Murer

Cu sto la vischnaunca surprender ina via, sch'il quorum croda sut 30 habitonts?

President communal

Igl uffeci da construcziun bassa fa mintga 3 onns ina retscherca davart il diember da habitonts. Constatescha igl uffeci ch'il quorum ei curdaus sut 30 habitonts, surdat el la via alla vischnaunca. Fertion che la via nova ha giu a sias uras in effect positiv per Mumpé Medel, ha la via a Mumpé Tujetsch buca saviu frenar il svilup negativ dalla depopulaziun.

Cussegliaer Giusep Columberg

Il manteniment dallas vias a Pardomat e Cavardiras vegn a caschunar gronds cuosts. Ord quei motiv duess ins mirar co ins sa far pressiuin sil Cantun da silmeins sanar las vias pertuccadas avon che surdar quellas alla vischnaunca. Gogon las vias da Cavardiras e Pardomat gie in'impurtonta rolla sco utgida pil traffic lev el cass ch'il stradun ei serraus.

President communal

La suprastonza communal ha puntuau differentas gadas l'impurtonza da quellas duas vias sco utgidadas pil traffic en cass d'impediments sil stradun.

6.1.6 Pass Lucmagn: Mesiras per garantir in'avertura permanenta

Cussegliaer Clemens Berther

Dapi gleiti 10 onns vegn il pass dil Lucmagn tenius aviert igl unviern. Denton ha il Cantun fatg neginas investiziuns per augmentar la segirtad pil traffic duront igl unviern. Evtl. fuss ei opportun da relaschar ina resoluziun parlamentara per intervegnir tiel Cantun ch'ei vegni procurau per las investiziuns necessarias. Cun paucas investiziuns savess ins augmentar considerablamein la segirtad.

President communal

El mument dil naufragi dil project Porta Alpin havess ins stuiu far pressiuin per migliurar la situaziun da traffic pil Pass Lucmagn. Zuar ha il cau dil departament sincerau da vuler elaborar ina studia, denton han ins aunc udiu nuot davart quellas lavurs. Igl ei urgent ch'ei vegni dau la duida peisa a quei project. Cun paucs milliuns savess ins procurar en cuort temps ina considerabla miglior dalla segirtad.

Cussegliaer Heinrich Berther

Enconuschentamein sustegnan las auoritads tessinesas – cunzun il Cussegl grond – plitost in secund tunnel atras il Gottard. Perquei eis ei necessar d'intervegnir ad uras ch'il pass dil Lucmagn sappi vegnir tenius aviarts igl unviern.

La Pro Lucmagn gauda il dueivel sustegn a Cuera. Per saver far la necessaria pressiu sin palancau politic eis ei impurtont che las activitads vegnan coordinadas enteifer la regiun.

6.2.1 *Via Faltscharidas*

Cusseglier Pirmin Lozza

Capescha buca ch'il Cantun ha renviu la surprida dalla Via Faltscharidas, habiteschan gie dapli che 30 habitonts a Faltscharidas. Pertgei ha il Cantun renviu la damonda? Cun la dislocaziun dalla piazza da semanar pil bus local sut Faltscharidas ei la situaziun dalla via vegnida in toc mendra. Han ins previu da sanar ils onns 2010/2011 la Via Faltscharidas?

Gerau Iso Mazzetta

La sanaziun dalla Via Faltscharidas ei gia daditg in tema. Pil Cantun ei Faltscharidas memia damaneivel al stradun cantunal sco era all'entrada dil Vitg. La Via Faltscharidas ei en in schliet stan. Ella stat denton en buna cumpignia cun in entir tshuppel da vias communalas che basegnan urgentamein ina sanaziun.

Pertuccont il plaz da semanar vegn ins a prender las mesiras necessarias per migliurar la situaziun. Denton setracta ei pil mument sulettamein da cosmetica. Ina cuvrida da catram vegn denton pil mument buca en damonda.

Cussegliera Martina Gienal

Tgei vias ein lu previdas da sanar igl onn 2010.

Gerau Iso Mazzetta

Pigl onn 2010 ei sulettamein la sanaziun dalla Via Pintga sin program.

Cusseglier Heinrich Berther

La situaziun dil plaz da semanar all'entschatta dil vitg ei veramein buc ina carta da viseta. Perquei duess ins ponderar da dislocar quei plaz pil mument en in auter liug. Pigl avegnir ston ins denton prender las mesiras necessarias.

6.5 *Bus Local (fermadas)*

Cusseglier Heinrich Berther

Tgei ei stau l'intenziun da dislocar il plaz da semanar a Faltscharidas?

Gerau Iso Mazzetta

Ord motivs da segirtad vegn pretendiu ch'in bus astgi buca semanar anavos en ina via. Sin fundament da donns vid vehichels mo era il stretg radius da manevrar el contuorn dil parcadi Disentiserhof sco era el contuorn dallas sbuccadas dalla Via Disentiserhof e dalla Via Chischliun han ins stuiu encurir ina nova sligaziun.

Plinavon ha la polizia da traffc adina puspei visau sil prighel dalla sdrema da pendunzs davos la curva a Sogn Placi. Cun prolungir il passapei han ins saviu augmentar considerablamein la distanza denter la curva e la sdrema da pedunzs e cheutras saviu augmentar la segitrad pils pedunzs. Plinavon han ins saviu migliurar la purschida pils vischins da Faltscharidas. Alla staziun san ils bus semanar anavos mo perquei ch'il plaz corrispudent ei marcaus e reservaus per quei intent.

Cusseglier Victor Flepp

Il manteniment dallas vias ei in tema fetg actual. En quei senn visa el era via sin la situaziun dalla Via Run ch'ei medemamein en in fetg schliet stan.

Gerau Iso Mazzetta

Els proxims onns eis ei previu da sanar mintga onn ina via. Ils davos onns ha la sanaziun da vias - ord motivs finanzials - stuiu vegnir tralascada. El futur sa la vischnaunca buca selubir da desister da sanar las vias. Perquei eis ei necessari da cuntinuar cun la sanaziun el rom dil plan da finanzas. Evtl. ein pintgas midadas sin fundament da novas prioritads pusseivlas.

President dil cussegl da vischnaunca

Il temps ei s'avanzaus. Perquei vegn la tractaziun da quella fatschenta interrutta. La cuntinuaziun succeda a caschun dalla seduta dils 23 d'avrel 2010 ensemen cun la tractaziun dil quen annual e dil rapport da gestiun 2010.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Robert Cajacob

Ervin Maissen

3. Collaboraziun regiunala: posiziun

President communal Dumeni Columberg

La collaboraziun cun las vischnauncas vischinontas, mo era sur ils cunfins da nossa regiun ein da gronda impurtonza per nus. Cun la resoluziun vul ins dar in signal anoviars per ina cuntinuaziun da quella. Deplorablamein han las pendicularas mai saviu s'accordar d'intensivar la collaboraziun denter ellas. La differenta filosofia da fatschenta da quellas duas instituziuns ei la cuolpa ch'il pool da marketing ha da sias uras fatg naufragi.

Cun la realisaziun dil pass Surselva han ins finalmein saviu contonscher in pass en direcziun d'in bigliet cumbinau. Tuttina emprovan differents exponents da scarpap dapart l'organisaziun turistica. Ina emprema emprova han ins fatg cun Gastro Mustér e Val Medel. Denton ha l'organisaziun decidu encunter ina separaziun da Sedrun Mustér Turissem. Era la collaboraziun enteifer il project San Gottardo vegn messa en damonda. Quella collaboraziun sebase sin contracts che cuozan 4 onns, signai dalla Confederaziun, da quater Cantuns e dallas vischnauncas pertuccadas. Quei project vegn era sustenius fermamein da cussegliera federala Doris Leuthard. Ei drova aunc bia lavur entochen ch'il project ei madirs ed ils resultats san vegnir presentai. Ei fuss falliu d'interrumper quella lavur ella fasa d'emprova.

Flavio Murer, plidader dil biro dil cussegl

Sutlingescha l'impurtonza dalla collaboraziun. Il biro dil cussegl ha cumpletau la resoluziun e recamonda d'approbar la proposta presentada.

Cussegliaer Giusep Columberg

Beneventa sco vicepresidente da Sedrun Mustér Turissem la resoluziun e spera ch'il cussegl da vischnaunca sustegni quella. La collaboraziun enteifer Sedrun Mustér Turissem funcziunescha bein ed ei secumprovada. Ei dat segir adina puspei pusseivladads per migliurar sia posiziun, denton venda SMT buns products. Ei fuss donn da scarpap dapart ina collaboraziun secumprovada. Actualmein ein ins alla tscherca d'in niev directur.

Cussegliaer Heinrich Berther

Fa medemamein allusiun als contracts da collaboraziun en vigur. Ins ha susteniu cun perschasiun la collaboraziun enteifer il project San Gottardo. Per l'economia eis ei la collaboraziun enteifer la regiun e sur ils cunfins da quella da gronda impurtonza. Ei fa perquei surstar ch'ei dat gruppaziuns che mettan en dubi quella collaboraziun. Era la posiziun da professor Thomas Bieger fa surstar, auda el era tier quels che han promoviu inagada cun vehemenza quei project. Ei sa buca esser ch'ina regiun pitescha mo perquei che duas interpresas vegnan buca perina.

Cussegliaer Victor Flepp

Era ord vesta dall'Uniun da commerci e mistregn ei ina collaboraziun sur ils cunfins dalla vischnaunca d'impurtonza. Avon onns han ins aschibein a Tujetsch sco a Mustér decidu d'ulivar las bilanzas dallas uniun da cura e traffic per possibilitar la fusiun ed ina bun'entschatta a SMT. El deplorascha ch'ins sa buca collaborar meglier. Dils menaschis turistics mo era da mistregn e commerci derivan ils mieds finansials per la promoziun dil

turisse. Per quei eis ei necessari d'investar quels per ina reclama
efficienta.

Cusseglier Clemens Berther

Sustegn cumpleinamein il cuntegn dalla resoluziun. A vesta dils disvaris
che regian eis ei stau impurtont d'agir. Nus havein gronds problems per
promover mistregn e commerci, per quei eis ei impurtont che la
collaboraziun enteifer il turisse funcziuneschi. Forsa han ins negligiu il
davos temps empau quella lavur ed ei basegna migliur.

Votaziun

*Cun 15 encunter 0 vuschs approbescha il cussegl da vischnaunca la
resoluziun a favur d'ina buna collaboraziun regiunala.*

Ella secloma sco suonda:

Per in prospereivel avegnir

Resoluziun en favur d'ina buna collaboraziun regiunala

*Las autoritads communalas da Mustér ein repetidamein s'occupadas cun la collaboraziun
turistica sin palancau regiunal. Avon dudisch onns ein las duas uniuns da cura Mustér e
Sedrun s'unidas ad ina organisaziun comunabla "Sedrun Mustér Turisse" (SMT). Las
duas vischnauncas da Tujetsch e Mustér sco era ils partenaris turistics han susteniu quel
process da collaboraziun da tutta forza. El senn d'ina buna coordinaziun eis ei vegniu
elaborau ina lescha comunabla per igl incasso dallas taxas da cura e taxas per la
promozion dil turisse. L'execuziun da quella incarica ei vegnida surdada a SMT.
Plinavon han omisduas vischnauncas exequiu comunablamein cun gronda breigia il
detretschament dallas incaricas e dallas cumpetenzas denter vischnauncas e SMT.*

*SMT dispona oz d'ina structura consolidada e d'ina equipa habla d'exequir las differentas
incaricas. Denter auter organisescha SMT numerus arranschaments, diregia in sistem da
reservaziun, procura per in bien marketing ed ina vasta informaziun pils hops. Quella
lavur comunabla gida a nezegiar las sinergias, augmenta l'effizienz e vegn apprezzada
da hosps ed indigens.*

*La collaboraziun turistica ei secumprovada. La suprastonza comunala ed il cussegl da
vischnaunca vesan negins motivs perschadents per ina separaziun e disfatga dalla buna
collaboraziun contonschida el davos decenni. Quei ch'ei vegniu construiu cun tonta
breigia e cun bia stenta astgan ins buca destruir d'in mument sin l'auter. Il cuntrari: Ina
separaziun ei da donn per la promozion economica ed in fatg negativ per novs investurs.
El mument vegn ei examinau differentas opziuns e sliigiuziuns pusseivlas per
cooperaziuns futuras. Ina decisiun alla sperta davart ina separaziun ei era ord quella
perspectiva deplazzada, tonpli ch'ei dat neginas alternativas concretas.*

*La Sursassiala collaborescha sin numerus secturs e quei aschibein dalla veta publica sco
dalla economia privata. Sulettamein las pendicularas han strategias e filosofias
differentas. Quei fatg exista dall'entschatta enneu ed ei negin motiv per ina sistida dalla
collaboraziun regiunala. Per satisfar a lur basegns han ins approbau la noziun dalla
"geometria variabla", q.v.d. ch'ils partenaris han la pusseivladad e libertad da
separticipar a singuls products ed acziuns cun autras regiuns. Ina da quellas ei il pass
regiunal Surselva, che gida da surmontar la munconza d'in bigliet comunabel denter las
pendicularas da Mustér e Sedrun. Dil reminent ei era l'avertura permanenta dil pass
Lucmagn in progress, dil qual omisduas societads profiteschan.*

*Ina separaziun cunterfa era a tuttas tendenzas actualas, nua ch'ins sesprova d'intensivar
la collaboraziun sur ils stretgs cunfins communalas ora. In bien exempel ei il Center
sursilvan d'agricultura. Dacuort han ils purs dalla Cadi decidiu da baghegiar ina cascharia
regiunala a Salaplauna. La viseta dalla presidenta dalla Confederaziun, Doris Leuthard,
dils 5 da mars 2010 conferma, ch'era las autoritads federalas sustegnan e promovon tals
centers regiunals.*

Considerond quellas necessitads ha la vischnaunca da Mustér dau en siu program d'activitad 2009 – 2012 in ferm accent all'intensivaziun dalla collaboraziun regiunala. Quei ei la directiva per la posiziun ufficiala dalla vischnaunca da Mustér.

En sia seduta dils 26 da fevrer 2010 ha il cussegl da vischnaunca repassau ed actualisau il program d'activitad 2009 – 2010. En quei connex eis el era s'occupaus cun la collaboraziun regiunala. Il parlament ei dalla perschuasiun, ch'ei drovi oz ed el futur ina intensiva collaboraziun denter las vischnauncas e quei sin tuts secturs, specialmein sil camp economic. El selegra che la Gastro Mustér e Val Medel ei medemamein s'exprimida per ina collaboraziun sil sector turistic, respectivamein encunter ina separaziun da Sedrun Mustér Turissem.

Sin fundament dils interess comunabels (p.ex. loipa Cadi) speran las autoritads communalas ch'era las vischnauncas vischinontas, en emprema lingia Medel, Sumvitg e Trun, separticipeschien alla cuminonza regiunala SMT. Cheutras dess ei ina unitad pli ferma cun dapli pussanza ed efficienza sin la fiera naziunala. Tenor il principi dalla geometria variabla eis ei plinavon pusseivel da nezegiar las sinergias cun cooperar aschibein cun la regiun San Gottardo sco era cun la Surselva, leu nua che quei ei prudent (Project Quattro).

Il cussegl da vischnaunca spera fermamein ch'ei reusseschi d'anflar ina megliera collaboraziun denter las pendicularas da Mustér e Sedrun e ch'ei detti beingleiti in bigliet comunabel. Quei ei in vegl postulat aschibein dalla populaziun sco dils hospis. A caschun dalla seduta dils 26 da fevrer 2010 ha il cussegl da vischnaunca incaricau la suprastanza communal da s'engaschar per la realisaziun da quei vegl desideri sco era per ina buna collaboraziun regiunala sin tuts secturs.

President dil cussegl da vischnaunca

Engrazia per la clara posiziun dil cussegl da vischnaunca a favur d'ina buna collaboraziun regiunala.

President communal

Era il president communal engrazia per il sustegn dil cussegl. En quei connex visa el vi sin ina radunonza d'informaziun da SMT che ha liug ils 20 d'avrel el Center da sport e cultura. Cun quella caschun vegn Eugen Arpagaus, cau digl uffeci per economia e turissem a referir. Ulteriuramein ein ins vidlunder d'engaschar professor Urs Wagenseil dalla scol'aula da Lucerna ch'ei il responsabel scientific dil project San Gottardo. Ei fuss legreivel sche biars cussegliers prendessen part.

President dil cussegl da vischnaunca

La proxima seduta dil cussegl da vischnaunca ha liug ils 23 d'avrel 2010, cun la tractaziun dil quen annual ed il rapport da gestiun 2009 e la cuntinuaziun dalla tractaziun dil program d'activitad 2009-2012.

Suenter la seduta s'entaupa il cussegl tier in aperitiv cun il sportist indigen Sergio Berger ch'ei separticipaus uonn als giugs olimpics a Vancouver.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Robert Cajacob

Ervin Maissen

Disentis/Mustér, igl 1. da mars 2010

Cus0012_09_dc.doc